

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Bescherm uw digitale innovaties

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Bescherm uw digitale innovaties

Kunt u software nu wel of niet met een octrooi beschermen? En van wie zijn de gegevens in een databank eigenlijk: de opdrachtgever of de maker? Hoe zit het met de intellectuele eigendomsrechten op computerprogramma's, apps, big data, algoritmes, smart systems en internet of things?

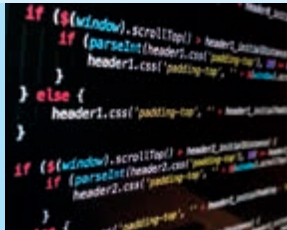
Met de opkomst van digitale innovaties nemen de vragen over de bescherming ervan ook toe. Wat zijn de meest voorkomende beschermingsvormen voor digitale innovaties, en wat beschermt u ermee? Speciaal voor het technisch innovatieve mkb en technostarters heeft Octrooiencentrum Nederland, onderdeel van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), dit op een rij gezet.

Beschermingsvormen bij digitale innovaties

De volgende tabel geeft een globaal overzicht van veelvoorkomende beschermingsvormen voor digitale innovaties: auteursrecht, octrooirecht, databankenrecht, bedrijfsgeheim en merken- en modellenrecht.

Tabel met globaal overzicht van verschillende vormen van intellectueel eigendom bij digitale innovatie.

	Auteursrecht	Octrooirecht
Wat beschermt het?	Creatieve werken die origineel en waarneembaar zijn.	Technisch product of proces. Software met 'een verder technisch effect'.
Voorbeelden	Broncode, design, teksten, foto's, logo's, lay-outs.	Methode van datacompressie of robotbesturing.
Globale kosten	Gratis, want ontstaat vanzelf bij creatie.	Vanaf duizenden euro's in Nederland en een veelvoud bij internationale uitbreiding.
Wat kunt u met het intellectueel eigendom bereiken?	Monopolie, royalty's, licenties, verkoop van rechten.	Monopolie, royalty's, verkoop van rechten.

Databankenrecht	Bedrijfsgeheim	Merkenrecht	Modellenrecht
Beschermt tegen kopiëren of oneigenlijk gebruik van databank.	Geheime, beschermde informatie die economische voorsprong geeft.	Onderscheidende (maar niet beschrijvende) namen en logo's.	Nieuwe, karakteristieke vormgeving.
Databank met informatie over huizen, 2 ^e -hands auto's, weergegevens.	Broncode, klantgegevens, versleuteling.	Merknamen en logo's, pictogrammen van apps.	Esthetisch design van behuizingen van apparaten.
Gratis, want ontstaat bij creatie, maar hoge investering in de databank is vereist.	Gratis, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten het nodige.	Vanaf 240 euro in de Benelux.	Vanaf 108 euro in de Benelux.
Unieke positie door kennisvoorsprong. Delen of verkopen van gegevens.	Concurrentievoordeel zolang de kennis geheim blijft.	Onderscheidende identiteit.	Herkenbare, onderscheidende vormgeving.

Beschermingsvormen uitgelicht

Octrooirecht in ICT

Een octrooi is een exclusief recht op een uitvinding waarmee u een ander kunt verbieden de uitvinding bedrijfsmatig toe te passen in een bepaald land, voor een bepaalde periode. Wie een octrooi heeft, kan een ander verbieden een technische uitvinding na te maken, te verkopen, of er iets anders bedrijfsmatigs mee te doen. Nu sluiten de Rijsoctrooiwet 1995 en het Europees Octrooioverdrag 'software als zodanig' uit van octrooiering, maar het octrooisysteem biedt wel beschermingsmogelijkheden als de software bijdraagt tot een 'technisch effect'. In veel gevallen gaat het om een combinatie van soft- en hardware. Het gaat dan niet om 'software als zodanig', maar om 'software met een verder technisch effect', of ook wel een 'computer-implemented invention'. Dit kunnen ook algoritmen zijn voor bijvoorbeeld het doorzoeken van de harde schijf of het comprimeren van data. Denk ook aan het automatisch remmen van een auto of het besturen van een robot voor het beter uitvoeren van een bepaalde taak. Het moet bijvoorbeeld niet gaan over het overzichtelijker weergeven van data of een verbeterde methode om voorraadbeheer te doen. Het komt erop neer dat er ook voor dit soort octrooien sprake moet zijn van de drie materiële vereisten, die gelden voor elke octrooieerbare uitvinding:

- **Nieuwheid** Het product of proces mag vóór de datum van indiening van de octrooi-aanvraag nergens ter wereld openbaar bekend zijn.
- **Inventiviteit** De uitvinding mag voor de vakman niet voor de hand liggen.
- **Industriële toepasbaarheid** De uitvinding moet een technisch product of proces zijn dat een technisch probleem oplost.

Auteursrecht in ICT

De Auteurswet beschermt 'werken van letterkunde, wetenschap of kunst'. Het auteursrecht komt toe aan de maker; in de meeste landen tot 70 jaar na overlijden. Het auteursrecht verkrijgt u automatisch bij de creatie van het werk. De bescherming geldt wereldwijd, maar wordt in elk land uitgelegd naar het lokale recht. Voorbeelden waarop auteursrechtelijke bescherming rusten zijn: broncode, een tekst, design, beelden, gebruiksaanwijzingen en brochures. De broncode van 'software als zodanig' wordt dus in de regel beschermd door het auteursrecht. Het is immers een tekst. Een voorbeeld is 'Office' van Microsoft. Let op: auteursrecht beschermt niet de technische oplossingen en onderliggende algoritmes van uitvindingen, maar alleen de uiting van het werk, dus de tekst of het beeld zelf.

Ook algemene concepten worden niet beschermd met het auteursrecht. Bijvoorbeeld een app met kortingscoupons van lokale ondernemers, is als concept niet goed te beschermen. Op de broncode kan auteursrecht rusten, maar een ander mag hetzelfde concept uitwerken met andere code en andere vormgeving.

Bedrijfsgeheim

Een bedrijfsgeheim bestaat uit vertrouwelijke bedrijfsinformatie die uw onderneming commerciële voorsprong geeft op de concurrentie. Bijvoorbeeld: knowhow, materiaal-specificaties, productiemethoden, procesparameters en klantgegevens. Er is geen officiële registratie voor bedrijfsgeheimen. Om informatie juridisch te kunnen erkennen als een bedrijfsgeheim, moet deze voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de informatie is onbekend in de kringen die normaal gesproken met dit soort informatie omgaan;
- de informatie geeft u commercieel voordeel;
- u hebt redelijke maatregelen rond geheimhouding getroffen.

Bij deze laatste voorwaarde gaat het vaak fout. Het tijdig invoeren van geheimhoudingsmaatregelen is namelijk cruciaal voor het handhaven van een bedrijfsgeheim. U kunt alleen juridisch optreden tegen schending van bedrijfsgeheimen als er sprake is van aantoonbaar onrechtmatig handelen, zoals contractbreuk of spionage. Voorbeelden van geheimhoudingsmaatregelen zijn kluizen, versleuteling van bestanden en clausules voor geheimhouding in arbeidsovereenkomsten en contracten met zakenpartners.

Databankenrecht

Het databankenrecht beschermt de producent van de databank tegen het onbevoegd opvragen of hergebruiken van een substantieel deel van de databank. Ook het 'uitmelken' van een databank mag niet. Het databankenrecht verkrijgt u automatisch bij de creatie van de databank. Wel moet u kunnen aantonen dat u een flinke investering hebt gedaan in de bouw van de databank. Voorbeelden zijn databanken van 2^e-hands auto's, huizen, boeken en vluchtgegevens. De bescherming duurt tot 15 jaar na voltooiing of openbaarmaking van de databank. Als een bestaande databank in kwalitatief of kwantitatief opzicht aanzienlijk verandert, gaat de 15 jaar opnieuw in.

Octrooi, auteursrecht, bedrijfsgeheim of databankenrecht?

Een combinatie is mogelijk. Elk recht heeft voor- en nadelen.

	Octrooi	Auteursrecht
Wat beschermt u ermee?	Uitvindingen van een technisch product of proces. De uitvinding moet nieuw, inventief en industrieel toepasbaar zijn.	Creatieve werken die origineel en waarneembaar zijn. Het gaat om werken van letterkunde, wetenschap of kunst. Broncode valt er ook onder.
Hoe werkt het?	Wie een octrooi heeft, kan een ander verbieden om de uitvinding na te maken, te verkopen, in te voeren of bedrijfsmatig toe te passen. Als 'tegenprestatie' wordt de octrooiaanvraag na 18 maanden openbaar gemaakt.	Alleen de maker van het werk heeft het recht om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen. Het auteursrecht behoort meestal aan de werkgever, tenzij anders afgesproken. Bij freelancers komt het recht toe aan de freelancer, tenzij anders afgesproken.
Enkele voorbeelden	Een product, machine, werktuig of productiemethode. 'Software met een verder technisch effect' betreft vaak een combinatie van soft- en hardware. Soms algoritmen voor bijvoorbeeld compressie of encryptie.	Broncodes van software, teksten, tekeningen, foto's, websites of productvormgeving. Soms ook de oorspronkelijke structuur van een databank, voor zover dit een creatief werk is en niet alleen is bepaald door technische eisen.
Hoe krijgt u het intellectueel eigendom?	Octrooirecht moet u aanvragen.	Auteursrecht ontstaat vanzelf bij de creatie van een werk. Om het later te kunnen handhaven is het van belang dat u kunt bewijzen wie de maker is en wanneer het werk is gemaakt.
Vanaf wanneer is het geldig?	Het octrooirecht is pas geldig na verlening. In Nederland is dit 18 maanden na de aanvraag. Tussen het moment van aanvraag en verlening mag de eigenaar zelf de uitvinding gebruiken en openbaar maken.	Zodra het werk waarneembaar is. Datumregistratie (i-DEPOT of notarisakte) kan als bewijsstuk dienen om aan te tonen wat u op een bepaalde datum in handen had.
In welke landen is het geldig?	Octrooirecht wordt aangevraagd per land, eventueel via internationale procedures.	Wereldwijd. De wetgeving en rechtspraak verschillen enigszins per land.
Hoelang duurt de bescherming?	Maximaal 20 jaar op voorwaarde dat de taken worden betaald.	In Nederland is dit tot 70 jaar na dood van de maker, maar het verschilt per land.

Bedrijfsgeheim	Databankenrecht
<p>Alle informatie waarmee een onderneming economische voorsprong heeft op concurrentie. Deze informatie is niet algemeen bekend en wordt geheimgehouden met maatregelen.</p>	<p>Databanken, waarbij substantieel is geïnvesteerd in de totstandkoming. Het databankenrecht beschermt tegen het onbevoegd opvragen of hergebruiken van data uit de databank.</p>
<p>Vertrouwelijke informatie blijft geheim. Anderen kunnen de informatie dus niet gebruiken.</p>	<p>Degene die het financiële risico van de investering in de databank heeft genomen (vaak de opdrachtgever) bepaalt over het opvragen en hergebruiken van de data.</p>
<p>Unieke software, klantgegevens, onderzoeksgegevens, materiaalspecificaties, productie-methoden, transportroutes, formules, recepten (zoals Coca-Cola).</p>	<p>Databank met informatie over te koop aangeboden huizen, 2^e-hands auto's, weergegevens of meetgegevens.</p>
<p>Het bedrijfsgeheim ontstaat vanzelf door bedrijfsinformatie actief geheim te houden. Denk aan fysieke beveiliging, ICT en contracten met personeel en zakenpartners.</p>	<p>Het databankenrecht ontstaat vanzelf bij de creatie. Het verbodsrecht komt toe aan degene die een substantiële investering heeft gedaan om de databank tot stand te brengen. De databank mag dan geen 'bijproduct' zijn van andere bedrijfsactiviteiten.</p>
<p>Meteen bij het ontstaan van informatie als die aan de voorwaarden voldoet. Datumregistratie (i-DEPOT of notarisakte) kan als bewijsstuk dienen om aan te tonen wat u op een bepaalde datum in handen had.</p>	<p>Zodra de databank gecreëerd is, zolang de investering voldoende is.</p>
<p>Wereldwijd. De rechtspraak verschilt per land. De EU streeft naar betere afstemming tussen de lidstaten.</p>	<p>Tussen Europese landen zijn de verschillen klein. In de VS is de bescherming van databanken veel beperkter.</p>
<p>Geen tijdslimiet. Het vervalt bij het openbaar worden van de informatie.</p>	<p>De bescherming duurt tot 15 jaar na voltooiing of openbaar maken. Als een bestaande databank in kwalitatief of kwantitatief opzicht aanzienlijk verandert, gaat de periode van 15 jaar opnieuw in.</p>

	Octrooi	Auteursrecht
Wat kost het verkrijgen?	De Nederlandse indieningstaks is € 120. Onderzoek naar de stand van de techniek kost € 100 (Nederland) of € 794 (internationaal). Hulp van een octrooigemachtigde en vertalingen kosten vaak duizenden euro's per land.	Auteursrechten kosten niets.
Wat kost juridische actie?	Juridische actie tegen inbreuk kost veel geld, maar de winnaar van een rechtszaak kan de proceskosten terugkrijgen.	Juridische actie tegen namaak kost veel geld, maar de winnaar van een rechtszaak kan de proceskosten terugkrijgen.
Wat als het openbaar wordt?	Als de informatie openbaar wordt voor de aanvraagdatum, is octrooibeschermt niet meer mogelijk (want de uitvinding is niet nieuw meer). Na de aanvraag is publicatie niet schadelijk. Een octrooiaanvraag wordt standaard gepubliceerd na 18 maanden.	Publicatie van een creatie heeft voor het auteursrecht geen gevolgen. Wel kan juridische actie worden ondernomen tegen degene die zonder toestemming van de eigenaar heeft gepubliceerd.
Hoe sterk staat u bij namaak?	Dit hangt af van de inhoud en kwaliteit van het octrooi.	Hoe origineler het werk, hoe sterker u staat.
Wat als een ander later hetzelfde ontwikkelt?	Wie het eerst een octrooiaanvraag indient, krijgt het recht. De octrooihouder kan commercieel gebruik door de latere uitvinder tegenhouden.	Wie later hetzelfde ontwikkelt, moet bewijzen dat hij het niet heeft kunnen ontlenen aan de eerdere maker. Anders gaat de rechter er vanuit dat de latere ontwerper het heeft ontleend aan de eerdere ontwerper.

Bedrijfsgeheim

Het bedrijfsgeheim zelf kost niets, maar geheimhoudingsmaatregelen kosten tijd en geld.

Juridische actie bij schending kost veel geld, maar de winnaar van een rechtszaak kan een schadevergoeding krijgen.

Als de vertrouwelijke informatie openbaar wordt, betekent dit het einde van het bedrijfsgeheim. Wel kan mogelijk juridische actie worden ondernomen.

Alleen bij onrechtmatig handelen kunt u beroep doen op het bedrijfsgeheim, bijvoorbeeld bij aantoonbare contractbreuk of diefstal. U moet dan redelijke geheimhoudingsmaatregelen hebben getroffen.

Zonder te beschikken over uw bedrijfsgeheim kan een ander dezelfde kennis ontwikkelen en octrooieren. U mag de uitvinding dan zelf blijven benutten, maar commerciële exploitatie is beperkt.

Databankenrecht

Er hoeven geen rechten aangevraagd te worden, maar voor bescherming is een flinke investering vereist om de databank te bouwen.

Juridische actie tegen onrechtmatig gebruik kost veel geld, maar de winnaar van een rechtszaak kan de proceskosten terugkrijgen.

Openbaarmaking heeft in principe geen gevolgen voor databankenrecht. Er kan juridische actie worden ondernomen tegen degene die zonder toestemming van de eigenaar de data(bank) heeft gepubliceerd.

Dit hangt mede af van de investering die nodig was voor de databank.

Een ander mag ook zelf een databank genereren met vergelijkbare data, zolang deze data rechtmatig verkregen zijn.

Octrooien op digitale innovaties

Strategische overwegingen bij octrooien

Een octrooiaanvraag verdient, zeker bij digitale innovaties, de nodige strategische overwegingen. Houdt u bijvoorbeeld rekening met het volgende:

- hoge aanvraagkosten (vaak duizenden euro's per land);
- publicatie (openbaarmaking) na 18 maanden, inclusief een beschrijving van de techniek die u wilt beschermen;
- snelle veranderingen in het vakgebied (loont de octrooiaanvraag ook op langere termijn?);
- kosten en moeite om juridisch op te treden tegen inbreuk.

Redenen om octrooi aan te vragen, zijn:

- door het hebben van een octrooi kunt u verdienen door exclusiviteit of door licenties;
- u wilt een technologie of uw bedrijf verkopen aan een partij die belang hecht aan octrooibeschermt;
- u gaat samenwerken met anderen en wilt uw uitvinding van tevoren vastleggen met een octrooi;
- investeerders vragen erom;
- het is een binnenkomer bij grote bedrijven;
- het schrikt concurrenten af;
- de waarde van uw bedrijf gaat omhoog;
- het geeft exclusiviteit en een innovatief imago.

Het is daarom belangrijk om een octrooi-strategie te kiezen op basis van een goed businessplan. Of u nu wel of niet octrooi aanvraagt: om uw keuze goed te onderbouwen, is informatie uit de octrooidatabanken vaak cruciaal. Zo kunt u een betere inschatting maken waarop er al octrooi is aangevraagd en hoe nieuw uw uitvinding is.

Op zoek in octrooidatabanken

Wilt u uitzoeken op welke digitale innovaties uw concurrenten octrooi hebben? Die informatie vindt u in openbare octrooidatabanken, zoals Espacenet. Maar als u daarin alleen zoekt met zoektermen, kunnen er resultaten voor u verborgen blijven. De kans is namelijk groot dat u alleen zoekwoorden en synoniemen gebruikt in talen die u kent. Dat probleem voorkomt u door te zoeken met zogeheten classificatiecodes. In octrooidatabanken zijn octrooien namelijk ingedeeld op onderwerp in klassen. Hebt u eenmaal een relevant octrooi gevonden, dan komt u eenvoudig bij de juiste octrooi klassen en aanverwante octrooien terecht. In de volgende tabel staan voorbeelden van digitale innovaties waarop octrooi is aangevraagd.

Tabel met een selectie uit de verschillende octrooi klassen van technische uitvindingen waarbij digitale innovatie een rol speelt.

Onderwerp	Klasse IPC	Beschrijving van een mogelijke octrooi klasse in het Engels (bron: Espacenet)
3D-printen	B33Y	ADDITIVE MANUFACTURING, i.e. MANUFACTURING OF THREE-DIMENSIONAL OBJECTS BY ADDITIVE DEPOSITION
App	H04W4/00	Mobile application services or facilities specially adapted for wireless communication networks
'Internet of Things'	H04W80	Wireless network protocols or protocol adaptations to wireless operation, e.g. WAP [Wireless Application Protocol]
Computer algoritme	G06K9/00 G06F21/00	Methods (...) for reading or recognising printed or written characters or for recognizing patterns, e.g. fingerprints Security arrangements for protecting computers, (...) programs or data against unauthorised activity
Computerspel	A63F13/00	Video games, i.e. games using an electronically generated display having two or more dimensions
Computer-programma	G06F17/00 G06N3/00	Digital computing or data processing equipment or methods, specially adapted for specific functions Computer systems based on biological models
'Medical imaging'	A61B6/00 A61B8/00	Apparatus for radiation diagnosis, e.g. combined with radiation therapy equipment Diagnosis using ultrasonic, sonic or infrasonic waves
'Virtual reality' bril	G02B27/01	Head-up displays

Diensten van Octrooicentrum Nederland

Octrooicentrum Nederland helpt ondernemers op weg bij het maken van de juiste keuzes over intellectueel eigendom (IE).

Workshops

Octrooicentrum Nederland geeft gratis workshops en presentaties over intellectueel eigendom en octrooien. Kijk op www.rvo.nl/octrooiagenda-voor-data-en-locaties.

Hulp bij zoeken in octrooidatabanken

Octrooicentrum Nederland ondersteunt u om octrooidatabanken te gebruiken. Bent u zich aan het oriënteren op een bepaalde markt of product? Wij kunnen u daarbij helpen met een zogeheten [zoekadvies](#).

Hulp van octrooiadviseur

Een octrooiadviseur beantwoordt uw vragen over intellectueel eigendom, zoals:

- hoe kunnen wij onze uitvindingen beschermen tegen gebruik door anderen?
- hoe kan mijn bedrijf octrooien gebruiken om geld te verdienen met technische uitvindingen?

Contact met Publieksvoorlichting

Octrooicentrum Nederland is bereikbaar per e-mail via octrooien@rvo.nl of telefonisch op nummer 088 602 6660.

Dit is een publicatie van:

Octrooicentrum Nederland, onderdeel van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag

Publicatienummer:

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van
het ministerie van Economische Zaken.

Meer informatie

- Octrooicentrum Nederland: www.rvo.nl/octrooien
- Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom: www.boip.int